

versche Water ende doperen van Speers dwelck sij in beech leggen ende alsoo in den oven baken.
 De Wilde Melde wort gebuyert in alle de booshejde gebuyken ende oock om thapen te berwen.
 Melde met veel saets is de visschen seer aengenaem.
 De Zee Melde wort van die van Venetien somtijts ghebuyert om daer affehen van te branden / daer men Glas mede maect. Dese Melde maect den luyck eer werck dan d'ander / en is meer afvaegende / doosijnende ende sijn maekende: Sij verdooght de slage / maect schijnt de daemen: geneest de watersuchtige / ende maect de vette menschen mager.
 Hindernisse. Melde beel in de spijse gebuyert beuert de mager ende is seer quaet om verteren / als Dioscorides ende Plinios schijven: sij doet oock sproeten en placken an't aensicht / ende opt ijs groeyen.

HET II. CAPITTEL.
 Van Gansenboort.

Geslacht.

De soorten van Melde wort oock dit ander seer gebuyert / maect gesehent datmen Gansenboort noemt.

Gansenboort.

Gedaente. Gansenboort wast anderhalven boert oft twee boeten hooch / en heeft enen rechten wat gestreepten Steel met aenwassende sijdenreuten. De Bladeren sijn breed / gelate / blinkende / vromme met ettelijke kerben gesneden / met sijn wassende sijdenreuten ende kerben enen boert van een Gang schijnt ghelijck / daer nae dit cruyt oock Gansenboort genaemt is. De Bloemkens sijn rootachtich ende cleyn. Tsaet wast aen de stoypen van de taelkens d'wylfing in een gebongen dat van de Wilde Melde genoegsaem gelijck. De Wortel is in veel salsingen verdeelt.

Plaecte. Dit cruydt wast oberbloedichlijck neffens de oude tuengen ende muren / bij de straten ende wegen / en elders op verlaten ende ongebouwede / een weinichaken vorchtichte plaatsen.

Tijt. In Maerlant ende Hispaniaent wort dit cruyt met sijn bloemen ghebonden / mitsgaders de ander soorten van Melde.

Naem. Men noemt dit gewas egentlijck Gansenboort / nae de gedaente van de bladeren / in Hoochduytsch Gensfuß / in Latijn Pes aserinus. In Francklijck heet Pied d'oye, in Italien Pied di Ocha, in Engelant Gooft foote.

Aert, Cracht ende Werckinge. Dit cruydt is oock cool ende bocht van aert / ende dat niet min dan de Melde / maect alst schijnt / oock een weinichaken meer vercolende dan de selve.

Men seyd dat de Werckens die van dit cruyt eten / daer af sterben.

Zumers het wort voor ten oncruyt gehouden: Want het en is in geenderhande gebeyken oft stercken gebuyckelijck: veel min dientet om doosijn te nemen.

BIIVOE GSEL.

Ond de conde quade egyptenheit van dit cruyt met de woelhe dat de Werckens omringen en isst Vercken door geheeren / in Franck Mort aux Porceux, in Hoochduytsch Schweinrot ende Scatod. Het is condt tot schiet inden berden graden: ende als andere sijn / is dan crachten ende werckingen de gemeyne Nachtschape seer ghelijck / ende mach tot alle saken van buyten ghebruyct worden daer Nachtschape toe goet ende bruaem is. In Biancheijck heet somtijts Pied de iars. Somme seggen datter den Chenopos van Plinius is / dat oock soo veel bereyent al ofsmen Gansenboort sepe: twelck cruydt als oock den Natich / onder alle de cruyden allen dan de wien niet gheboert en wort / om dat homich wt te bergaderen. Lobel noemt oock Atriplex laetis laetifolia, laecis lacinus.

HET III. CAPITTEL.
 Van Stinckende Melde.

Gedaente.

Dit heel cruyden is van een seer buylen reuck / selvs den behouven en verrotten / gesauten Wilsch / ende het stinckende Peliel oft Wilschop / met sijn en moepelijcken te afgescheyden stinck verce te hoven gaende. Het wast heel neer / en cruyt langs der reeden / met veel cleyn taelkens / ende twelcke Bladerkens waspen / witt dan verwen / oft als met Mel bestropt / gelijck de Melde bladeren / die sijn oock van maectsel ghelijcken / maect veel cleyn / want sijn heel cleyn. De Bloemkens sijn oock cleyn. Tsaet is cleyn en witt / tsamen in een ghebongen gelijck dat van de Wilde Melde. De Wortel is dun / in ettelijke salsingen haptwys verdeelt.

Stinckende Melde.

Plaecte.

Plaecte. Dit cruyden wast geen op ongebouwede plaatsen ende bij de wegen / in boeren sandachtigen gront. Gens in de hoven gheboort zijnde pleegtet daer menighe laeren te blyben / ende alle iaer wederom voort te comen.

Tijt. Dit is oock een saerlijck gewas / als alle de ander soorten van Melde / ende comt van't gecesen saet alle iaer wederom voort: ende wort met de selve in't middel vanden Zomer met bloemen ende saet gebonden.

Naem. Valerius Cordus heeft dit cruydt Garofmos oft Garofinus oft Griet geheeten / nae den buylen stinck die het heeft / de buyle pekel ende het berot Wilschop / dat in Griet Garon R. genoot wort / gelijcken: dan men soudet om de selve oosaeche Atriplex foetida, dat is in onse taal Stinckende Melde mogen noemen oft Tragium Germanicum, dat is Hoochduytsch Boccruyt: want den buylen reuck die dit gewas van sich geeft / gaet den stinck van de Boeken verre te hoven. Het is sonder twijffel onder tgeacht van de Melden te begripen.

Aert, Cracht ende Werckinge. Dit cruyt en wort nergens toe gebuyert: Wan men soudet de vrouwen mosen te riecken geben / die met de sierte hande moeder gequelt sijn. Ende soo gebuyert zijnde soudet de selve nut wesen: Want soo Hippocrates ons leet / Als de moeder ontfelt is / ende een wooginge oft opstijnginge beroot / daer dan moestmen de vrouwen stinckende dingen voor den neuse houden.

BIIVOE GSEL.

Als ik sake dat dit cruydt van sommighe Tragium, dat is Boccruyt (in Franck Hebe de boucq) geheeten is / noch tans zijnde sommighe eygene soorten van Tragium, die wij elders bescheyden hebben. Ander hebben dit cruyden nae sijn cleyn bladerkens / de Edel Mariolene in't aensien eenichs sijn gelijckende / Stinckende Mariolene genoot oft spootwys Onedele Mariolene. Nu ter tijt isst bij meest alle de cruyden minners met den naem van Valerius Cordus. Lobel noemt Atriplex olida, pusilla, hircina, en Vulvata, Garum oliens. Somme heeten Atriplex canina, dat is Hondstapffel. Ander meynen datter voortcomen is van de Hondstapffel. Ander gelooven dat dit misschien een soorte van Hippomanes soude mogen sijn. Men byaert de gene die selve gewelken hebben tusschen de bingers / seyd Lobel / oft sijn ergens eenighe buyle bouwe gehandelt hebben: mits datter ghebe stinckende / gelijck de buyle ende onrepe hoeren: waer nae dat ghemeynlich Catten cruyt geheeten wort. Als eenighe vrouwen elederen daer mede bestreken sijn / soo comen de honden daer aen riecken ende pissen door ritschept. In Italien ende Languebock wast op veel plaatsen in't witt. In spise en macher niet ghebuyert worden. Den buylen reuck is het hoof lastich. Wan de vrouwen die met opstijnghe des moeders gequelt sijn / gestimen dit cruyt te riecken / mits heur van onder wat Muscus insehende. Twelck ander voor quaet houden / seggende dat des reuck de moeder eer aengenaem dan lastich is / ende daerom in de selve ghebraken eer van onder ghebuyert / oft ten minsten op den nabel gelept / van dan hoven aen den neuse gehouden behoorden te worden. Tselve cruyt plaectwijss op de geswollen gelen / datter sinnen: en het water daer dat in gesoden is / is verdoogende en afvaegende van crachten / en daerom isst goet tegen de grode vette crauwagte ende schofshept / ende tegen de buyle wonden ende reeren.

In Italien wort daer oock een water van ghedistilleert in't laetste vanden Mey: twelck goet is tegen de ghebraken van de moeder / als men de heymelijcke leden daer mede stooft: ende soo geneest de spenen oock: laruw op de fistelen ende loopende gaten gelept met sijn doechkens / isst seer goet: en geneest oock alle zeeren aen de schamelijcke leden.

HET IV. CAPITTEL.
 Van Maier.

Geslachten.

Dese geslachten van Maier sijn veelverhande / soo wel van grootte als van herwe ende naemen van den anderen verschillende. Van dese sullen wij nu hier soorten beschrijven: den Grooten Maier den Cleynen / den Kooden / ende den Gespichelden oft Gesplacten: beneffens de welke wij de schilderjen vande twee soorten van Amaranthus oft Flutweelbloemen hier oock sullen stellen / niet tegenstaende dat wij de beschryvinghe van de selve hier bojen / te weten in het sefte Boeck deses Cruydtboecks / gebraken hebben.

Gedaente. 1. De soorte van dit gewas die Groot Maier heet / schiet hoven de twee oft d'uyvoeten hooch op /

Groot Maier.

Cleyn Maier.

mm ij

ndt